

PROJEKTIKIRJELDUS

1. Projekti, taotluse nimi:

Rahvusvaheline Leader koostööprojekt „Säästva turismi printsiipide rakendamine rahvusparkide/kaitsealadega piirkondades“, ametlik lühike nimi: „Säästva turismi arendamine“

2. Projekti asukoht:

Projekt viiakse ellu 9 mittetulundusühingust Leader tegevusgrupi poolt ja nende tegevuspiirkondades: Eestist Arenduskoda, Rohelise Jõemaa Koostöökogu ja Kodukant Läänemaa, Lätist Cesis District Rural Partnership ja Business Association of North Kurzeme, Sloveenias LAG Between Sneznik and Nanos ja Soca Valley ja Portugalist Madeira saarel ADRAMA ja mandriosas ATAHCA.

Koostööprojekti juhtpartner on Arenduskoda. Täpne detailsem informatsioon partnerite ja nende esindajate kohta kajastub 16.11.2016 Sloveenias sõlmitud koostöölepingus (taotluse lisa).

3. Projekti lühikokkuvõte:

Projekt „Säästva turismi arendamine“ keskendub säästva turismi mikroettevõtluse pakkumise/teenuste arendamisele ja projektis osalevate piirkondade (9, neljas riigis) säästva turismi partnerite kolmel tasandil (oma piirkond, projekti piirkonnad oma riigis ja kõik projekti piirkonnad rahvusvaheliselt) võrgustumisele ja ühisturunduse käivitamisele ning arendamisele.

Projekti üldeesmärk on aidata läbi rahvusvahelise koostöö kaasa ettevõtjate toodete/teenuste arendamisele koos teenuste kvaliteedi parendamisega ning projekti kaitsealadega piirkondade vahelise personaalsuse elementidega turundustegevuse käivitamisele ja mitmetasandilise ühisturunduse arendamisele.

Projekti üldeesmärgi saavutamist toetavaks aspektiks on asjaolu, et koostösse on kaasatud suureneva säästva turismi potentsiaaliga rahvusparkide piirkonnad (8 neljast riigist) ja Euroopas ainulaadsete karstialadega muus vormis kaitsealadega piirkond Sloveenias. Partnereid ühendab turismi arendamisel teadlik säästvale turismile keskendumine. Olulist kohta projektis omavad mitmed üksteist täiendavad projekti kohalikud (4 riigis, igas riigis 2-3 piirkonda koostöös) ja rahvusvahelised tegevused: kliendikäitumise jm uuringud, kohalikud ja rahvusvahelised õppereisid ning arendusseminarid, infrastruktuuri ja strateegilist arendustööd toetavad tegevused, süviti nelja teemat avavad rahvusvahelised suveülikoolid ja 9 piirkonna säästva turismi ühisturunduse tegevused. Uudseks aspektiks mitmetasandilise ühisturunduse juures on personaalsuse aspekt, kus nii säästva turismi ettevõtjad kui piirkondade haldusorganisatsioonid kavandavad kasutada personaalset soovitamist ja üksteise turundusväljundite sidumist ühisturundusse.

Arenduskoda on projekti juhtpartner. Lisaks riigisisese ja rahvusvahelise koostöö koordineerimisele on antud projekti raames kavas jätkata laiema avalikkuse teavitustööd Arenduskoja piirkonna säästva turismi ettevõtjatest ja nende teenustest/toodetest. Koostöös Arenduskoja piirkonna partneritega kavandatakse koostada säästva turismi arengustrateegia, mille paremaks teostamiseks on plaanis teostada 3 õppereisi piirkondadesse, kus on selles osas õpetlikud ja pikaajased kogemused.

Olulise osana käesolevast koostööprojektist käsitlevad Eesti kolme rahvuspargiga piirkondadega (Lahemaa, Soomaa ja Matsalu) Leader partnerid omavahelisi kohalikke tegevusi uuringu, seminaride ja õppereiside vormis. Nende tegevuste tulemusena paraneb olulisel määral üksteise piirkondade säästva turismi teenuste pakkumise tundmine ja ühisturunduse teostamise võimalused.

4. Projekti kasusaajad:

Otsesed koostööprojekti kasusaajad:

- projekti 9 piirkonna säästva turismi ettevõtjatest otsesed kasusaajad: näiteks Arenduskoja piirkonnas tegutseb vähemalt 80 sihtrühmana kirjeldatavat mikro- ja väikeettevõtet ning MTÜ-na teenuste pakkujat, sh tuleb arvesse võtta igast piirkonnast projekti ajal lisanduvad uued teenuste pakkujad. Otseste säästva turismi ettevõtjatest kasusaajana käsitletakse mistahes säästva turismi teenuste valdkonnas tegutsejaid: majutus, toitlustamine, aktiivne puhkus, muuseumid, poed jne.
- täiendavad projekti kasusaajad: projekti piirkondade rahvuspargid jm tüüpi kaitsealad (nende haldusorganisatsioonid), Eestis veel täiendavalt RMK piirkondlikud organisatsioonid, omavalitsused (kes saavad kasu hoogustunud ettevõtluse kaudu), Leader tegevusgrupid, erinevad säästva turismi jm ettevõtjate seotud võrgustikud, SA-d jt, kelle jätkusuutlikkust, turundustoetust ja partnerlussuhteid projekt toetab ja arendab.
- projekti piirkondadesse reisivad külastajad läbi täiustunud ja koostöös pakutavate säästva turismi teenuste ja ühisturunduse. Samuti ka projekti piirkondade elanikud, kes saavad neid täiustunud säästva turismi teenuseid samuti tarbida.

5. Seotud projektid ja tegevused

Projekt ei ole otseselt seotud ühegi teise projektiga, küll on aga see seotud mitme eelmisel Leader perioodil teostatud projektiga, sh rahvusvahelised ja riigisisised koostööprojektid. Näiteks: Arenduskoja puhul on otsene seos eelnevate kohaliku toidu arendamisele suunatud projektidega, sh rahvusvaheline koostööprojekt „Loving local values/Väärtusta kohalikku“. Samuti on kokkupuutepunkte Arenduskoja rahvusvahelise koostööprojektiga „Kestlik ettevõtlus maal“

Käesoleva projekti ettevalmistus algas 2015. aasta talvel. Algatus säästva turismi koostööprojekti käivitamiseks tuli Arenduskoja liikmest säästva turismi peretalusid ühendavalt koostöövõrgustikult MTÜ Koostöövõrgustik Ehedad Elamused Lahemaal. Peale Arenduskoja juhatuse poolt selle ettepaneku heaks kiitmist tehti ettepanek koostööks tegevusgrupile Rohelise Jõemaa Koostöökogu (Soomaa RP-ga piirkond). Esimese rahvusvahelise partnerina tehti koostööettepanek tegevusgrupile LAG Between Sneznik and Nanos Sloveeniast. Seda piirkonda külastas Arenduskoja õppereisi grupp 2013. aasta kevadel ja juba sel ajal tekkis esmane huvi koostöö tegemiseks säästva turismi valdkonnas sarnaste väärtuste ja teenuste olemuse baasilt. Koostööprojekti edasise ettevalmistamise käigus toimusid järgmised ettevalmistustegevused:

- Arenduskoda palkas ettevõtluskonsultant Sirje Kuusiku koostööprojekti ettevalmistamise koordinaatoriks alates 01.05.2015. Koordinaator koostas vastavalt Arenduskojas arutatule projekti esmase kontseptsiooni dokumendi ja suhtles

potentsiaalsete koostööpartnerite leidmiseks Läti, Portugali ja Sloveenia tegevusgruppidega. Valiti tegevusgruppide piirkonnad, kus oli rahvuspark või muu eriline kaitseala. Läti kaks partnerist tegevusgruppi andsid koheselt nõusoleku partnerlusse liitumiseks (piirkondades Gauja ja Slitere rahvuspargid). Portugali partnerid kinnitasid osalussoovi 2016 aasta lõpuks (Peneda Geres ja Madeira rahvusparkide piirkondade tegevusgrupid). Portugali partnerite leidmisel osutusid väga oluliseks Arenduskoja õppereisid Madeirale (oktoobris 2015) ja tegevusgrupi ATAHCA piirkonda (2016. aasta oktoobris). Sloveenias teise tegevusgrupi leidmisel Alpidega rahvuspargi piirkonnas osutus oluliseks juba olemasoleva Sloveenia koostööpartneri abi.

- 2015. aasta novembriks andis Eestist kolmanda partnerina nõusoleku partnerluseks kolmas tegevusgrupp Kodukant Läänemaa (piirkonnas Matsalu RP).
- Eestis teostati viis kahe ja hiljem kolme tegevusgrupi esindajate ja seotud partneritega projekti ettevalmistamise töökoosolekut perioodil kevad 2015 – märts 2017. Töökoosolekutel osalemise raames saadi tugev toetus teistelt partnerite esindajatelt (Keskkonnaameti kolm piirkonda, RMK, piirkondade säästva turismi ettevõtjad).
- 2016. aasta oktoobriks koostas koordinaator koostöölepe inglise keeles ja tema koordineerimisel kooskõlastati see kõigi rahvusvaheliste partnerite poolt. Koostöölepingut täiendati veelgi partnerite töökoosolekul Sloveenias LAG Between Sneznik ja Nanos piirkonnas 15. novembril 2016 ja allkirjastati Soca Valley piirkonnas Sloveenias toimunud ametlikul partnerite koosolekul 16.11.2016. Koostöölepingu terviktekst nii eesti kui inglise keeles on lisatud käesolevale taotlusele.

6. Projekti eesmärgid ja seos tegevusgrupi strateegiaga:

Prioriteet: jätkusuutlik säästva turismi mikro- ja väikeettevõtlus maal.

Alaesmärgid:

1. Piirkondade säästva turismi toodete/teenuste arendus ja ühisturundus läbi rahvusvahelise koostöö – toimib ühine toodete/teenuste arendus ning turundus (piirkonna turundus nii läbi interneti kui ka kliendilt-kliendile soovitamise) projekti jooksul – kolmeaastase perioodi jooksul sept 2017 – august 2020.
2. Eesmärkide kaks suunda: Säästva turismi teenuste ja koostöövõrgustike-ühisturunduse arendamine rahvusparkide/kaitsealadega Leader piirkondades (9) rahvusvahelise koostöö ja võrgustikutöö kaudu.

Fookuses on säästva turismi mikro (sh eluviisiettevõtlus)- ja väikeettevõtlus vaates: säästva turismi alane majandustegevus rahvusparkide/kaitsealade piirkondades. Eesmärgiks parema ja terviklikuma säästva turismi teenuste pakkumise arendamine projekti piirkondades (sh madalhooajal), teenuste kohalik ja rahvusvaheline ühisturundus ning koostöövõrgustike loomine ja arendamine kolmel tasandil.

3. Rahvusvahelises koostöös on üheks eesmärgiks tootearenduses/kvaliteedi aspektist keskenduda EUROPARC kriteeriumite (rahvusvahelised säästva turismi kvaliteedikriteeriumid) kasutusele võtule võimalikult paljudes projekti piirkondades kavandatava

koostööprojekti lõpuks. Seega projekti väljundina peaks projektis osalevatel piirkondadel (seda sertifikaati antaksegi välja ainult piirkondadele tervikuna) olema võimalus saada EUROPARC-i sertifikaat/tunnistus. Projekti vahenditest ei kavandata märgise osalustasude jms tasumist, vaid osade kaasnevate arendustegevuste rahastamist.

4. Rahvusparkide siseses koostöös on eesmärgiks keskenduda rahvusparkides tegutsevate osapoolte koostöövõrgustiku loomisele ja tõhustamisele nii, et piirkondades oleks looduskeskkond kaitstud, kuid samas külastajatele/turistidele säästvalt esitletud ning kohalikud mikro- ja väikeettevõtjad ning aktiivsed kogukonnad arendaksid oma säästva turismi teenuseid koostöös ja üksteist täiendades. Samuti on eesmärgiks projektis samast riigist piirkondade (Eestis 3) vahelise koostöö edasi arendamine säästva turismi valdkonnas. *Eestis on need piirkonnad: Lahemaa, Soomaa ja Matsalu rahvusparkidega Leader piirkonnad.*
5. Säästva turismi rahvusvahelise koostööprojekti vajadus ja vajalikud arendustegevused
Osalevate Eesti rahvusparkide valitsejate seisukohalt on olulised:
 - stabiilse säästva turismi ettevõtjate hulga olemasolu rahvuspargis, kes soovivad ja on võimelised loodust kaitstes seda eksponeerima. Küsimus ja väljakutse projektile – sellised ettevõtjad koondada, nende motiveerimine, täiendkoolitamine, kaaluda ühist kaubamärki piirkondades, kus seda veel pole.
 - kogukonnale on oluline, et elukoha kodurahu rahvuspargis säiliks, samas et elanikud saaks rahvuspargis elades tegutseda ja võimalusi ettevõtlusväljundiks.
 - vajalik, et riiklikud turismiagentuurid võtaks kohalikke säästva turismiga tegelejaid tõsiselt, kaasaks neid oma pakettidesse-programmidesse, turundusse jne. Praeguseeni on sageli väikeste ettevõtjate arvestamine partnerluses riigiga ebapiisav.
6. Rahvusvahelise Leader koostööprojekti sihtgrupid:
 - mikro- ja väikeettevõtted mistahes säästva turismiga liituvast valdkonnas, kes tegutsevad seotult/koostöös oma piirkonna rahvuspargiga (majutus, toitlustus, elamus-teenused, aktiivse puhkuse teenused, muuseumid, käsitöökojad jne)
 - muud loomeettevõtjad (muusika, kunst jne.)
 - loodusgiidid (retkejuhid, teejuhid programmidele loodusesse jt)

Koostööprojekt toetab ka põlvkondade vahetust säästva turismi maaettevõtetes, julgustades noori maale jääma, olema valmis looma/või vanematelt üle võtma pereettevõtet.

Projekti eesmärkide ja tegevuse seotus Arenduskoja strateegiaga

Projekt on seotud eelkõige MTÜ Arenduskoja prioriteediga nr 4 – Koostöövõrgustikud, mille fookuses on MTÜ Arenduskoda jätkusuutlikkus tegevuspiirkonna koostöövõrgustike arendajana. Käesolevas projektis on Arenduskoda juhtpartneriks üheksat tegevusgruppi kaasavas projektis, mis kahtlematult tugevdab Arenduskoja võimekust koostöö edendamisel ning juhtimisel. Prioriteedi raames rakendatav meede 4.1. MTÜ Arenduskoja koostöö ja jätkusuutlikkus eesmärk näeb ette koostöö arendamist nii Eesti siseselt kui rahvusvahelisel tasemel läbi MTÜ koostööpiirkonna sisemise koostöö ja liikmete arendamise. Käesolevas projektis on kaasatud nii Eesti siseseid koostööpartnereid kui ka rahvusvahelisi partnereid. Otseseks sihtgrupiks on aga kohalikud ettevõtjad ja seltsid, kes saavad projekti käigus võimalused omavaheliseks koostööks kohalike säästva turismi toodete ja teenuste edendamisel. Lisaks pööratakse tähelepanu nooremale põlvkonnale, keda projekti tegevuste

kaudu julgustatakse senisest enam osalema kas oma vanemate ettevõtluses või looma oma kodukohas uut ettevõtet.

Kõik see toetab omakorda Arenduskoja 2014–2020 strateegia visiooni saavutamist. Tegevuspiirkonnas on väljaarendatud elulaadi ettevõtlusele ja kohaliku toidu ning teenuste ettevõtetele hea keskkond. Ettevõtjad teevad koostööd läbi võrgustike või on loodud tootjatele võimalused ilma vahendajateta turustada oma toodangut, sh säästva turismi ettevõtluse kaudu.

7. Probleemide kirjeldus:

Täna ei ole meie piirkonna säästva turismi ettevõtjad saanud piiratud rahaliste vahendite tõttu arenguks piisavat koostöövõimalust teiste oma riigi ja Euroopa rahvusparkide/kaitsealadega piirkondadega. Seda on aga väga vaja, et olla konkurentsivõimeline rahvusvahelisel turismiturul tegutsedes. Koostöös tegutsevad vaid osad meie kolme rahvusparkidega projekti piirkondade ettevõtjatest. Lahemaa ja Soomaa piirkondades puudub hetkel rahvusvahelisel tasemel piirkonna säästva turismi arendamise strateegia. Koostöö ja tegutsejate tundmine kolme Eesti suurima rahvusparki piirkonna vahel säästvas turismis on ebapiisav. Seetõttu on vajalik arendada edasi seniseid kontakte ja võrgustumist, julgustada valdkonna mikroettevõtjaid teenuseid arendama ja toetada Eesti rahvusparkide piirkondade koostööd ja ühisturundust säästva turismi valdkonnas. Sama vajadus on ka rahvusvahelisel tasandil tegutsemisel.

Projekti kaudu pakutakse ettevõtjatele äärmiselt vajalikku võimalust osaleda rahvusvahelistel arendusseminaridel, mitme tasandi õppereisidel, säästva turismi oluliste teemade suveülikoolides, andmaks neile laiemat rahvusvahelist pilti ja avardamaks nägemust jätkusuutlikust säästva turismi arendamisest ja turundamisest, saamaks uusi ideid ja koostöömõtteid, kaasamaks noori pereettevõtetes kaasa tegutsema jms..

8. Projekti tegevused:

Iga projekti partner ehk Leader tegevusgrupp koostab ja viib ellu oma projekti lähtuvalt riigi maaelu arengukavast, Leader rakendusaktidest ja rakendusasutuste nõuetest, lisades kokkulepitud rahvusvahelistele ühistevõtmistele omapoolseid kohalikke (oma piirkonnas) ja oma riigi sees koos teiste oma riigist projekti partneritega tegevusi nii, et saavutada koostööprojekti seas eesmärgid ja tulemusi.

Maksimaalne osalejate arv koostööprojekti rahvusvahelistest tegevustest tegevusgruppi kohta on: 11 osalejat MTÜ **Arenduskoda** (juhtpartner), 9 osalejat MTÜ **Roheline Jõemaa Koostöökoogu** ja 7 osalejat **Kodukant Läänemaa** piirkonnast Eestist; 6 osalejat MTÜ **Cesis District Rural Partnership** ja 5 osalejat MTÜ **Business Association of North Kurzeme** piirkondadest Lätist; 4 osalejat MTÜ **LAG Between Sneznik and Nanos** ja 2 osalejat MTÜ **Soca Valley** piirkondadest Sloveeniast; 10 osalejat MTÜ **ATAHCA** piirkonnast maismaa Portugalist ja 10 osalejat MTÜ **ADRAMA** piirkonnast Madeira saarelt Portugalist.

8.1. Arenduskoja Eesti-sisesed projektitegevused

		Abikõlbulik maksumus kokku
Tegevus 1	Välituristide sihtrühma kliendikäitumise uuring (1 aasta), sisaldab eksperdi tasu, uuringu infopäevade, tõlkimise jm seotud kulusid)	930
Tegevus 2	Õppereisid säästva turismi ettevõtjatele kolmes piirkonnas - Arenduskoda, Rohelise Jõemaa Koostöökogu ja Kodukant Läänemaa (sisaldab Arenduskoja esindajate, sh ettevõtjad toitlustus-, majutus- ja transpordikulusid)	3 850
Tegevus 3	Säästva turismi ühepäevased arendusseminarid 3 tk: Madalhooaja teenuste arendamine, lugude jutustamine läbi säästva turismi teenuste ja kaasaegsed turundusvahendid (sisaldab muuhulgas toitlustuskulusid, ruumide renti ja lektoritasu)	2 350
Tegevus 4	Arenduskoja säästva turismi strateegia koostamine; sisaldab kolme õppereisi kulusid, kahe infopäeva kulusid, strateegia koostamise koordinaatori tasu, viie ühepäevase seminari kulusid, seminariruumide renti, toitlustamiskulusid, väliseksperdi jm seotud kulusid). *õppereisidel ja seminaridel osalejate arv sõltuvalt eelarve võimalustest	23 760
	KOKKU Eestisesed tegevused MTÜ Arenduskoda	30 890 eurot

8.2. Rahvusvahelised ühistegevused, osalejad, eelarve ja tulemid:

Tegevus ja aeg	Osalejate arv, eelarve ja tulemused:
<p>Aeg: 27.–29. september 2017, kokku 3 päeva: RAHVUSVAHELINE TEGEVUS 1</p> <p>Suveülikool Eestis Kodukant Läänemaa tegevusgrupi piirkonnas teemal: “Loodusharidus säästvas turismis” (2 päeva)</p> <p>+ Esimene kolmetasandilise võrgustumise ja regioonide ühise turundustoetuse seminar (üks piirkond, projekti piirkonnad ühes riigis ja kõik projekti piirkonnad (9) koos neljas riigis) (1 päev): sh ettekanded, grupitööd, arutelud, ühiselt otsustatav tegevuskava ühisturunduse teostamiseks projekti piirkondade tutvustamiseks</p> <p>See kahe ühendatud rahvusvahelise tegevusega tegevus on samas projekti avategevus.</p>	<p>Osalejad: max 64, osalevate tegevusgruppide esindajad, sh ettevõtjad</p> <p>Suveülikooli tulem: põhjalikum teema käsitlus, sh kõigi partnerite seisukohast ja jagatud kogemused teema kohta, parem võrgustumise tase;</p> <p>Võrgustumise seminari tulem: Jagatud kolme tasandi võrgustumise senised kogemused, otsustatud eesmärgid ja tegevused projektis võrgustumise ja ühisturunduse arendamiseks (9 piirkonda) rahvusvaheliselt (piirkonnalt piirkonnale tasandil)</p>

<p>Avategevus sisaldab ka kõigi rahvusvaheliste projekti tegevuste tutvustamist ja Koostööprojekti juhtkomitee koosolekut (2 esindajat x 9 tegevusgruppi = 18 liiget).</p>	<p>Juhtkomitee tulem: Projekti tegevuskava üle vaatamine, detailse ajakava kinnitamine esimeseks projekti aastaks (sept 2017– okt 2018).</p>
<p>1. tegevuse Arenduskoja eelarve</p>	<p>2647 eurot (sisaldab osalejate majutus-, toitlustus- ja transpordikuludid)</p>
<p>Aeg: 2.–3. november 2017, kokku 2 päeva. RAHVUSVAHELINE TEGEVUS 2</p> <p>Suveülikool Lätis – tegevusgruppi Business Association of North Kurzeme piirkonnas (2 päeva) teemal: “Külastuspäevad rahvusparkis – tähtis turundusvahend maapiirkondades säästva turismi arendamisel.”</p>	<p>Osalejad: max 64, osalevate tegevusgruppide esindajad, sh ettevõtjad</p> <p>Suveülikooli tulem: Põhjalikum teema käsitus, sh kõigi partnerite seisukohast ja jagatud kogemused teema kohta, parem võrgustumise tase;</p>
<p>2. tegevuse Arenduskoja eelarve</p>	<p>2447 eurot (sisaldab osalejate majutus-, toitlustus- ja transpordikuludid)</p>
<p>Aeg: Esimene pool aprillis 2018, kokku 3 päeva. RAHVUSVAHELINE TEGEVUS 3</p> <p>EUROPARC organisatsiooni tutvustamise seminar Portugalis ATAHCA tegevusgruppi piirkonnas (1 päev): “Ettevõtlus ja säästev turism” ja +</p> <p>Õppereis Portugalis tegevusgruppi ATAHCA piirkonnas, 2 päeva: 3-4 külastuskohta päevas. Lühike kultuuriprogramm ühendatud õhtusöögiga. Õppereisi üldkulud kannab võõrustav tegevusgrupp.</p>	<p>Osalejad: max 64, osalevate tegevusgruppide esindajad, sh ettevõtjad</p> <p>Seminari tulem: - EUROPARC säästva turismi regiooni kriteeriumide tutvustamine; - parem arusaam regioonina EUROPARC-iga ühinemise võimalustest ja tasemetest (3 taset) - seotud analüüsides ja ühinevale piirkonnale 5-aastase arengustrateegia kavandamisest ja teostamisest.</p> <p>Õppereisi tulem: parem arusaam säästva turismi teenustest võõrustavas piirkonnas, uued ideed ja partnerluse kontaktid, kasulik informatsioon kasutamiseks partnerluses ja ühisturunduses.</p>
<p>3. tegevuse Arenduskoja eelarve</p>	<p>7839 eurot (sisaldab osalejate majutus-, toitlustus- ja transpordikuludid)</p>
<p>Aeg: mai 2018, kokku 2 päeva. RAHVUSVAHELINE TEGEVUS 4</p> <p>Suveülikool Sloveenias tegevusgruppi LAG Between Sneznik and Nanos piirkonnas (2 päeva) teemal: “Osapoolte panus säästva turismi arendamisse rahvusparkides.”</p>	<p>Osalejad: max 64, osalevate tegevusgruppide esindajad, sh ettevõtjad</p> <p>Suveülikooli tulem: põhjalikum teema käsitus, sh kõigi partnerite seisukohast ja jagatud kogemused teema kohta, parem võrgustumise tase.</p>
<p>4. tegevuse Arenduskoja eelarve</p>	<p>6840 eurot (sisaldab osalejate majutus-, toitlustus- ja transpordikuludid)</p>

<p>Aeg: 13.–14. september 2018, kokku 2 päeva. RAHVUSVAHELINE TEGEVUS 5</p> <p>Õppereis Lätis Cesis District Rural Partnership piirkonnas (2 päeva): 3-4 külastuskohta päevas. Lühike kultuuriprogramm ühendatud õhtusöögiga. Õppereisi üldkulud kannab võõrustav tegevusgrupp. +</p> <p>Koostööprojekti juhtkomitee koosolek (2 esindajat x 9 tegevusgruppi = 18 liiget).</p>	<p>Osalejad: max 64, osalevate tegevusgruppide esindajad, sh ettevõtjad</p> <p>Õppereisi tulem: parem arusaam säästva turismi teenustest võõrustavas piirkonnas, uued ideed ja partnerluse kontaktid, kasulik informatsioon kasutamiseks partnerluses ja ühisturunduses.</p> <p>Juhtkomitee tulem: Esimese projekti aasta tegevuste analüüs, teise ja kolmanda tegevusaasta rahvusvaheliste tegevuste üle vaatamine ja teise ning komanda aasta rahvusvaheliste tegevuste täpse ajakava kinnitamine (sept 2018 – august 2020).</p>
<p>5. tegevuse Arenduskoja eelarve</p>	<p>2647 eurot (sisaldab osalejate majutus-, toitlustus- ja transpordikuluid)</p>
<p>Aeg: oktoobri 2018 teine pool, kokku 2 päeva. RAHVUSVAHELINE TEGEVUS 6</p> <p>Õppereis tegevusgrupi ADRAMA piirkonnas Madeira saarel Portugalis, (2 päeva): 3-4 külastuskohta päevas. Lühike kultuuriprogramm ühendatud õhtusöögiga. Õppereisi üldkulud kannab võõrustav tegevusgrupp.</p>	<p>Osalejad: max 64, osalevate tegevusgruppide esindajad, sh ettevõtjad</p> <p>Õppereisi tulem: parem arusaam säästva turismi teenustest võõrustavas piirkonnas, uued ideed ja partnerluse kontaktid, kasulik informatsioon kasutamiseks partnerluses ja ühisturunduses.</p>
<p>6. tegevuse Arenduskoja eelarve</p>	<p>7425 eurot (sisaldab osalejate majutus-, toitlustus- ja transpordikuluid)</p>
<p>Aeg: aprilli esimene pool 2019, kokku 2 päeva. RAHVUSVAHELINE TEGEVUS 7</p> <p>Õppereis Sloveenias tegevusgrupi Soca Valley piirkonnas (2 päeva): 3–4 külastuskohta päevas. Lühike kultuuriprogramm ühendatud õhtusöögiga. Õppereisi üldkulud kannab võõrustav tegevusgrupp.</p>	<p>Osalejad: max 64, osalevate tegevusgruppide esindajad, sh ettevõtjad</p> <p>Õppereisi tulem: parem arusaam säästva turismi teenustest võõrustavas piirkonnas, uued ideed ja partnerluse kontaktid, kasulik informatsioon kasutamiseks partnerluses ja ühisturunduses.</p>
<p>7. tegevuse Arenduskoja eelarve</p>	<p>6210 eurot (sisaldab osalejate majutus-, toitlustus- ja transpordikuluid)</p>
<p>Aeg: septembri teine pool 2019, kokku 3 päeva. RAHVUSVAHELINE TEGEVUS 8</p> <p>Õppereis Eestis tegevusgruppide Rohelise Jõemaa Koostöökogu (Soomaa RP piirkond) ja Arenduskoda (Lahemaa RP piirkond) (2 päeva):</p>	<p>Osalejad: max 64, osalevate tegevusgruppide esindajad, sh ettevõtjad</p> <p>Õppereisi tulem: parem arusaam säästva turismi teenustest võõrustavas piirkonnas, uued ideed ja partnerluse kontaktid, kasulik informatsioon kasutamiseks partnerluses ja</p>

<p>3-4 külastuskohta päevas. Lühike kultuuriprogramm ühendatud õhtusöögiga. Õppereisi üldkulud kannab võõrustav tegevusgrupp.</p> <p>+</p> <p><u>-teine 3 tasandilise jätkusuutliku võrgustumise ja ühisturunduse seminar (1 päev):</u> 9 piirkonna ühisturunduse täiendav kavandamine, kultuuriprogramm, Sagadi metsamuuseumi ja Sagadi looduskooli tutvustamine.</p>	<p>ühisturunduses</p> <p>Võrgustumise teise seminari tulem: kahe esimese projekti aasta kolme tasandi võrgustumise kogemuste jagamine, otsustatud ühise (9 piirkonda) turundustoetuse trükise väljund/vorm ja teised piirkonnalt piirkonnale turundustoetuse meetodid. Sagadi praktiliste kogemuste tutvustamine.</p>
<p>8. tegevuse Arenduskoja eelarve</p>	<p>4550 eurot (sisaldab tegevuste korraldamise üldkulusid (sh ruumide rent, lektoritasu, kultuuriprogramm jm) ning osalejate toitlustus-, majutus- ja transpordikulusid)</p>
<p>Aeg: jaanuar 2018 – august 2020, kokku 32 kuud.</p> <p>RAHVUSVAHELINE TEGEVUS 9</p> <p>Ühine piirkonnalt piirkonnale turundustoetuse kava, sh üksteise kodulehte linkimine jm.</p> <p>Säästva turismi turundus projekti piirkondade vahel. Turundatavad teenused on: majutus, kohaliku toidu teenused jt seotud teenused (hobiteatrid, talu- ja külapoed-kohvikud, erinevad muuseumid, käsitöö tooted-teenused, avatud talude teenused, tegevused looduses, loodushariduse teenused jne tegevusgruppide kodulehete kaudu ja lingituna Facebooki, sh lühiinfo piirkonna kohta säästva turismi aspektist, samuti piirkonna säästva turismi teenuste pakkujate kohta, sh nende kodulehed.</p> <p>Kompaktne piirkondade (9) ühistrükis (vorm otsustatakse 2018. aastal) ja elektrooniliste turundusväljundite linkimine üksteisega (sh rahvuspargid/kaitsealad). Ühistrükise kulud jagatakse piirkondade vahel.</p>	<p>Osalejad/teostajad: kõigi üheksa tegevusgrupi esindajad koos juhtpartneri Arenduskoda koordineerimisel.</p> <p>Sisu: osalevate partnerite (9 piirkonda 4 maad) rahvusparkide ja kaitsealade teenustest ja toodetest vastastikune informeerimine ning nende propageerimine.</p> <p>Väljund: kirjalikud ja elektroonilised rahvusvahelised turundusmaterjalid ning lingid üksteisele nagu eespool mainitud.</p>
<p>9. tegevuse Arenduskoja eelarve</p>	<p>8470 eurot (sisaldab osalejate majutus-, toitlustus- ja transpordikulusid)</p>
<p>Aeg: mai 2020 Madeira saarel Portugalis tegevusgrupi ADRAMA piirkonnas. Kokku 4 päeva.</p> <p>RAHVUSVAHELINE TEGEVUS 10</p> <p>Suveülikool Portugalis Madeira saarel ADRAMA tegevusgrupi piirkonnas (2 päeva)</p>	<p>Osalejad: max 64, osalevate tegevusgruppide esindajad, sh ettevõtjad</p> <p>Suveülikooli tulem: põhjalikum teema käsitus, sh kõigi partnerite</p>

<p>teemal: “Säästva turismi väljakutsed ja mõjud.” + Projekti lõpuüritus – 2 päeva Iga projekti piirkonna ettekanne (9) projekti kogemustest, 1 külalislektori ettekanne aktuaalel teemal säästvas turismis, arutelud töörühmades, kultuuriprogramm, juhtpartneri ettekanne projekti tulemuste kokkuvõttena (sihtrühmadele teenuste arendamine, võrgustumise tulemused, 9 piirkonna ühistrükise tutvustamine jm.</p>	<p>seisukohast ja jagatud kogemused teema kohta, parem võrgustumise tase;</p> <p>Lõpuürituse tulem: projekti tegevused ja ühistrükis tutvustatud koos saadud kogemuste analüüsiga projekti sihtrühmade esindajatele, laiemale avalikkusele ja partnerorganisatsioonide esindajatele.</p>
<p>+ sh: Koostööprojekti juhtkomitee koosolek (2 esindajat x 9 tegevusgruppi = 18 liiget).</p> <p>– projekti kõigi tegevuste analüüs ja jätkukoostöö tegevuste kavandamine peale projekti; -projekti lõpparuande kavandamine.</p>	<p>Juhtkomitee tulem: Projekti tegevuste analüüs: -põhjalikumalt teise ja kolmanda aasta tegevused; -kõik projekti tegevused, sh projekti kohalikud tegevused neljas riigis. Projekti tegevusaruande vormi otsus ja edasise jätkukoostöö plaanide raport.</p>
<p>10. tegevuse Arenduskoja eelarve</p>	<p>9455 eurot (sisaldab osalejate majutus-, toitlustus- ja transpordikuluseid)</p>

Tegevuste abikõlbulik maksumus KOKKU:	89 420 eurot
Projekti juhtimine kokku (20% abikõlbulikest kuludest)	17 884 eurot
Projekti juhtimise üldkulud (15% eelnevast)	2 682 eurot
Projekti KOGUMAKSUMUS	109 986,60 eurot
 sellest toetus (85 %)	93 488, 61 eurot
 omaosalus (15 %)	16 497,99 eurot

9. Projekti ajakava

Projekti algus kuupäev

1. september 2017

Projekti lõppkuupäev

31. august 2020

Kokku on projekti kestvuseks planeeritud 36 kuud.

Projekti tegevuste toimumise ajad kajastuvad tegevuskavas.

10. Projekti jätkusuutlikkus

Projekti kaudu arendatav koostöö nii Eesti siseselt kui rahvusvaheliselt tagab kontaktid, tegevused ja ideed, mis viivad piirkonna säästva turismi tegutsejaid uute jätkusuutlike koostöötegevusteni. Ühtlasi ettevõtjate mitmetasandiline omavaheline koostöö aitab tõsta projekti 9 piirkonna säästva turismi ettevõtjate tegutsemissootlikkust. Oleme planeerinud projekti jätkusuutlikkust tagavate tulemustena:

- sünnib minimaalselt 45 uut koostööideed (koostööideed projektis osalevate ettevõtjate või ühingute vahel);
 - olemas on 9 tegevusgrupi (projektis osalevate tegevusgruppide) piirkonnas tegutsevate mikro- ja väikeettevõtjate parem ülevaade ja nendevaheline koostöö viiakse kvalitatiivselt tulemuslikumale tasandile;
- piirkondade (9) ühise turundustoetuse lühiinformatsioon on tõlgitud inglise keelde ja on kättesaadav partneritele ja klientuurile toodete-teenuste tutvustamiseks ning abiks tulevikus koostöö tekkimiseks ja arendamiseks nii paber kandjal trükisena kui ka omavahel lingitud kodulehtede jms kaudu;
- ettevõtjal on teadmised ja motivatsioon oma teenuseid ja tooteid arendada rahvusvahelisele säästva turismi turule ekspordiks või konkreetseks koostöö edendamiseks projekti tegevustes osalenud partneritega. Tulemus sünnib läbi erinevate projekti tegevuste.

Noorte aktiveerumine läbi projekti tegevustesse kaasamise tagab meie tänaste säästva turismi ettevõtete jätkusuutlikkuse. Vähemalt viis noort on saanud julgustust ettevõtlike alustamiseks igas projekti piirkonnas ning osalevad aktiivselt ka võrgustikutöös. Tänu rahvusvahelistele kontaktidele-kogemustele on noortes maaettevõtlike maine paranenud.

Oluliseks jätkusuutlikkuse tagamiseks Arenduskajale on piirkonnale säästva turismi strateegia valmimine projekti lõpuks ja koos projekti partneritega kavandatavad jätkutegevused ning koostööplaanide (projektide) kava, mille põhjal saab teha edasisi plaane, otsuseid ja kavandada tegevusi.

Projektis ei soetada varasid, mis peaksid jääma kellelegi hallata.

11. Projekti elluviimise riskid, nende tõenäosus ja maandamise meetodid.

Riskidena käsitletakse selles koostööprojektis:

- projektis kahest erinevast kultuuriruumist ja teineteisest küllaltki kaugel asuva nõ kaksikiirkondade projekt (kaks kahe naabruses asuva riigiga piirkonda: Läti ja Eesti ning Portugal ja Sloveenia). Positiivne kaalub võimaliku negatiivse mõju üles. Turism on tänapäeval väga globaalne valdkond ja rahvusvaheline reisimine igapäevane kogu maailma ulatuses. Kolme Eestist osaleva tegevusgrupi esindajate arvates oleks kitsarinnaline teha koostööd ainult oma naaberriikidega. Samas on ka naaberriigid ja mitu piirkonda igas osalevas riigis teadlikult projekti kavandatud, et suurendada igal tasandil (kolm) projektist saadavaid kasusid ja kasusaajate hulka. Samas tuleb riske teadvustada ja neid püüda ennetada: erinevast kultuuriruumist tulenevad suhtlemistavad ja hoiakud on juba koostööprojekti ettevalmistamise perioodil arvesse võetud, mitmes keeles suhtlemine ei ole probleem, sest projekti töökeeleks on inglise keel, mis on ühtlasi rahvusvaheline turismikeel, tähtaegadest kinni pidamine on osutunud toimivaks jms. Eesti partnerid hindavad eelpoolnimetatud riske minimaalseteks ja varasema rahvusvahelise koostööprojektides osalemise kogemuse toel vähetõenäolisteks.
- piiratud eelarved igas Leader tegevusgrupis rahvusvaheliseks koostööks, sh selleks rahvusvaheliseks koostööprojektiks. Selles osas on teadlikult optimeeritud ühe riigi sees osalevate tegevusgruppide vahel juhtimiskulud ja rahvusvahelised tegevused on ühendatud kahe tegevuse kaupa ühtseteks tegevusteks. Samuti teostatakse 3

juhtkomitee koosolekut teiste rahvusvaheliste tegevuste täiendusena.

- projekti käigus ei suudeta kaasata piirkondade teisi säästva turismi partnereid koostööle. Selles osas on samuti riski realiseerumise tõenäosus väike, sest projekti paariaastase ettevalmistusperioodi jooksul on olulisemate piirkonna partnerite esindajad olnud kaasatud kõigis neljas riigis (Eestis n säästva turismi ettevõtjate esindajad, Keskkonnaameti kolme regiooni esindajad, RMK esindajad) ja nad on osutunud motiveerituks ja valmis andma oma panuse projekti teostamisse. Lisaks on kavandatud mitmeid tegevusi sellise riski maandamiseks: ise otsekontaktide loomine, suhtlemine esindajatega, õigeaegsete teavitustegevuste kavandamine jms.
- koostööprojekti partnerid ei suuda kinni pidada kokkulepitust. Selle riski maandamiseks on kavandatud järgmised tegevused: pidev suhtlemine partneritega, probleemide korral teema tõstatamine juhtkomitees, vajadusel valmisolek projekti tegevuste elluviimisel teiste meetodikate kasutamine.